

STORTINGET

Representantforslag 302 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Geir Inge Lien og Bengt Fasteraune

Dokument 8:302 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Inge Lien og Bengt Fasteraune om forenkling og avbyråkratisering i jernbanesektoren

Til Stortinget

Bakgrunn

Organiseringen av jernbanesektoren etter jernbanereformen som ble iverksatt i 2017, har etablert en struktur der ansvar for sentrale innsatsfaktorer er fordelt på flere statlige aktører. Infrastruktur forvaltes av Bane NOR SF, mens eierskap til togmateriell ligger i Norske tog AS og vedlikehold av tog i betydelig grad utføres av Mantena AS. Denne oppdelingen innebærer at funksjoner som i praksis er tett integrert i den daglige togdriften, er organisert i separate selskaper med egne styringslinjer.

Modellen forutsetter omfattende koordinering mellom aktørene gjennom kontrakter og styringsdialog. Samtidig er jernbanen et system der samspillet mellom infrastruktur, materiell og vedlikehold er avgjørende for kvaliteten på tilbudet. Når disse funksjonene er organisatorisk adskilt, øker avstanden mellom planlegging, investeringer og drift. Dette kan gjøre det mer krevende å sikre effektiv gjennomføring og helhetlige prioriteringer.

Eierskapet til togmateriell i Norske tog bidrar til et slikt skille. Materiellet leies ut til operatørene gjennom kontrakter, noe som innebærer at beslutninger om anskaffelse, oppgraderinger og disponering skjer uavhengig av infrastrukturen. Konsekvensene er merkostnader for samfunnet, noe som synliggjøres tydelig når Bane

NOR har fått påløpte ekstrakostnader i milliardklassen som følge av manglende samhandling mellom Norske tog og Bane NOR.

Tilsvarende innebærer organiseringen av vedlikehold i Mantena at en sentral del av driftsgrunnlaget håndteres gjennom egne bestillinger og avtaler. I en sektor hvor driftssikkerhet i stor grad avhenger av tett samspill mellom materiell, vedlikehold og infrastruktur, bidrar dette til økt kompleksitet. Det er etter forslagsstillernes syn heller ingen rasjonell grunn til at jernbanens verkstedskapasitet skal leies ut til den samme jernbanen på «markedsmessige vilkår».

Forslagstillerne mener kjernekompetansen knyttet til anskaffelse, drift og vedlikehold bør ligge tettest mulig infrastrukturforvalteren.

Forslagstillerne mener videre at det er behov for at Bane NOR i større grad rendyrker sin rolle som infrastrukturforvalter. Bane NOR har i dag en bred oppgaveportefølje som omfatter planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av jernbanenettet, trafikkstyring samt eiendomsforvaltning og utvikling av knutepunkter. Denne bredden gjør det krevende å opprettholde tilstrekkelig leveranse av kjerneoppgavene. Bane NOR bør ha et tydeligere fokus på å levere infrastruktur til sine kunder, og kvaliteten på denne leveransen må styrkes. Andre aktiviteter som ikke er knyttet til selve infrastrukturforvaltningen, og som ikke gir bedre tilbud til de reisende, må nedprioriteres.

På denne bakgrunn er det behov for endringer i organiseringen av eierskap og ansvar for sentrale innsatsfaktorer samt en tydeligere avgrensning av infrastrukturforvalterens oppgaver. Formålet er å legge til rette for en mer helhetlig og kundeorientert styring av jernbanen, med klarere ansvarslinjer og sterkere konsentrasjon om kjernevirksomheten.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen avvikle aksjeselskapet Norske tog AS og overføre eierskap og ansvaret for togmateriellet til Bane NOR SF.
2. Stortinget ber regjeringen overføre eierskapet til Mantena AS til Bane NOR SF.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomgå Bane NORs oppgaver med mål om at selskapet skal fokusere på sin kjernevirksomhet og forbedre leveransen av infrastruktur til sine kunder.

12. juni 2026

Geir Inge Lien

Bengt Fasteraune